

กลุ่มที่ 3

ก้าวใหม่ ... สู่ความมั่นคงอาหาร และ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

โดย

นางสาวลดาวัลย์ คำภา

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประเด็นนำเสนอ

ส่วนที่
1

ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร
ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

ส่วนที่
2

ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ภาคเกษตร อาหารและพลังงาน

ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ

- พื้นที่เกษตรร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ
- ครัวเรือนเกษตรกร 6.9 ล้านครัวเรือน
- มูลค่าผลผลิตกว่า 3 แสนล้านบาท หรือร้อยละ 8.3 ของ GDP

การขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร

- แนวโน้มแรงงานภาคเกษตรลดลง ร้อยละ 1.87 ต่อปี (ปี 2541-2550)
- การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้เกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 50 ปีมีเพิ่มขึ้น
- ประชากรวัยหนุ่มสาวไม่สนใจทำเกษตร

ความเข้มแข็งภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง

- ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและน้ำมีมากขึ้น
- การพัฒนาผลิตภาพไม่ทันต่อการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดโลก
- การส่งออกยังคงอยู่ในรูปของสินค้าขั้นปฐมเป็นหลัก
- ปัญหาหนี้สินและความยากจนของเกษตรกร โดยปี 2550 มีคนยากจน ซึ่งเป็นเกษตรกรถึงร้อยละ 56.87 ของคนยากจนทั้งหมด 5.4 ล้านคน
- การขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร / ต้นทุนการผลิตสูง
- ราคาสินค้าเกษตรผันผวนและขึ้นกับราคาในตลาดโลก
- ประสิทธิภาพธรรมชาติบ่อยขึ้น
- มีการทำเกษตรบนพื้นที่เช่ามากขึ้นถึงร้อยละ 50 ของพื้นที่ถือครอง

ความต้องการพืชไปผลิตเป็นพลังงานทดแทนมากขึ้น

- ผลจากวิกฤตราคาน้ำมัน และความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโต มีผลต่อความต้องการใช้พืชอาหารที่นำไปผลิตเป็นพลังงานมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการครอบครองพันธุกรรมส่งผลต่อวิถีการผลิตของเกษตรกร

- ปริมาณและการกระจายตัวของน้ำฝน และระดับอุณหภูมิเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงขึ้น
- การระบาดของโรคพืชและแมลงมากขึ้น
- มีการครอบครองทางพันธุกรรมและการผูกขาดเมล็ดพันธุ์ ส่งผลต่อการผลิต

ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในภาคเกษตร

ทรัพยากร
ธรรมชาติ
ที่เป็นฐานการ
ผลิตภาคเกษตร
มีความเสื่อม
โทรมมากขึ้น

- มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ้นเปลือง/ไม่มีประสิทธิภาพ และขาดการบำรุงรักษา
- เกิดความเสื่อมโทรมโดยเฉพาะปัญหาดินเสื่อมสภาพ จำนวน 190 ล้านไร่ หรือร้อยละ 60 ของพื้นที่ประเทศ

การเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศ
มีแนวโน้มรุนแรง
มากขึ้น

- เกิดภัยแล้ง ซึ่งมีความเสียหาย ณ พ.ค. 54 เป็นพื้นที่เกษตร กว่า 2 ล้านไร่ เกษตรกร 3.1 ล้านครัวเรือน ขณะที่ปัญหา อุทกภัย ในปี 53 เกิดความเสียหายกว่า 11 ล้านไร่ และ น้ำท่วมภาคใต้ (ธ. เม.ย. 54) มีความเสียหายกว่า 1 ล้านไร่
- เกิดโรคพืชและแมลงระบาดมากขึ้น เช่น การระบาดของ เพลี้ยแป้งมันสำปะหลังใน 20 จังหวัด และพื้นที่เฝ้าระวัง อีก 25 จังหวัด และการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ใน 18 จังหวัด เป็นพื้นที่ประมาณ 2 ล้านไร่

ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในภาคเกษตร

ความอ่อนแอของ
ภาคเกษตร
โดยเฉพาะ
เกษตรกรราย
ย่อย

- การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในสังคมเกษตรที่ต่างคนต่างอยู่มากขึ้น
- โครงสร้างพื้นฐานด้านเกษตรไม่เพียงพอต่อการเพิ่มผลผลิตภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ชลประทานที่มีเพียง 28 ล้านไร่ หรือร้อยละ 22 ของพื้นที่เกษตร
- ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ทั้งปัจจัยการผลิตและขนส่งตามราคาพลังงาน
- แรงงานเกษตรลดลง/เป็นผู้สูงอายุมากขึ้น
- พึ่งพาต่างประเทศมาก เช่น การนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีประมาณ ปีละ 80,000 ล้านบาท
- ทรัพยากรถูกแย่งชิงจากภาคการผลิตอื่น ทั้งที่ดินและน้ำ
- การเปิดเขตการค้าเสรีมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันกับ ประเทศเพื่อนบ้าน

การใช้พลังงานที่
ผลิตจากพืชเพื่อ
ทดแทนพลังงาน
จากฟอสซิล
มากขึ้น

- พื้นที่เพาะปลูกพืชอาหารลดลง และทำให้ราคาพืชอาหาร มีแนวโน้มสูงขึ้น
- นโยบายรัฐในการส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานทดแทน เพื่อลดการนำเข้าพลังงานจากฟอสซิล

วิเคราะห์ภูมิคุ้มกัน

ความเหมาะสมของที่ตั้ง
ภูมิศาสตร์และทรัพยากร
ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

- ต้องรักษาและใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า เพื่อเป็นฐานการผลิตที่เหมาะสม และสนับสนุนให้การผลิตทางการเกษตรมีประสิทธิภาพ

ฐานการผลิตภาคเกษตร
ที่เข้มแข็ง

- สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้และความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานให้กับประเทศ เกษตรกรและสังคมชนบท

องค์ความรู้และเทคโนโลยี
ที่เหมาะสม

- สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ในการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพอย่างมั่นคงมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิต

- สร้างความมั่นคงให้กับการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงาน และมีการใช้วัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนและการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กลไกการบริหารจัดการ
ที่มีธรรมาภิบาล

- สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาภาคเกษตรให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านการผลิตและการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่ม การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

3 วัตถุประสงค์

1. ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มีความมั่นคง เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ สินค้ามีมาตรฐานปลอดภัย และเพียงพอกับความต้องการ มีราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม ให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหารเป็นลำดับแรก
2. พัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
3. ส่งเสริมชุมชนและเกษตรกรให้มีส่วนร่วมและสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงพึ่งพาตนเองได้

4 เป้าหมาย

1. เพิ่มสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ไม่ต่ำกว่า 15% ของ GDP
2. ปริมาณสินค้าเกษตรและอาหารเพียงพอต่อความต้องการของตลาด มีคุณภาพ มาตรฐาน ปลอดภัย ผู้บริโภคเข้าถึงได้ เพิ่มพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนอย่างน้อย 5% ต่อปี
3. เกษตรกรมีหลักประกันที่มั่นคงด้านอาชีพและรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง
4. เพิ่มการผลิตเอทานอล และไบโอดีเซล ไม่น้อยกว่า 6.2 และ 3.6 ล้านลิตร/วัน พลังงานไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล ไม่น้อยกว่า 3,440 เมกะวัตต์ และพลังความร้อนจากพลังงานชีวมวลไม่น้อยกว่า 5,564 พันตันน้ำมันดิบ ในปี 2559 และส่งเสริมการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

8 ดัชนีชี้วัด

1. สัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรต่อ GDP
2. ผลผลิตและต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของสินค้าเกษตร
3. จำนวนฟาร์มที่ได้รับรองมาตรฐานพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน (พื้นที่เกษตรอินทรีย์)
4. ร้อยละของจำนวนเด็กวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) ที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์
5. สัดส่วนรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตร
6. สัดส่วนเกษตรกรรุ่นใหม่ต่อเกษตรกรทั้งหมด
7. ระบบประกันภัยพืชผลที่ช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง
8. ปริมาณผลผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน และผลผลิตพลังงานไฟฟ้าและพลังความร้อนจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือน วัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร

แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

- 1** การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน
- 2** การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร
- 3** การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต
- 4** การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้แก่เกษตรกร
- 5** การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน
- 6** การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร
- 7** การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

1

การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน

- รักษา ป้องกัน และคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรและสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีสิทธิทำกินในที่ดิน โดยปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเร่งรัดการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาและควบคุมการใช้พื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูงที่รัฐบาลได้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานไว้แล้ว
- เร่งรัดการจัดซื้อที่ดินจากเอกชนมาดำเนินการปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรม และใช้มาตรการทางภาษีเพื่อบังคับหรือจูงใจให้บุคคลที่ถือครองที่ดินจำนวนมากและไม่ได้ใช้ประโยชน์หันมาใช้ประโยชน์ในที่ดินมากขึ้น สนับสนุนการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน

- เร่งรัดให้องค์กรและระบบบริหารจัดการที่ดินให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อเป็นกลไกการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างทั่วถึงรวมทั้งเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์หรือจัดสรรสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ทำกิน
- พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตร ทั้งในเรื่องการฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรดิน การบริหารจัดการน้ำ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร
- ฟื้นฟูและส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน โดยเฉพาะวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตทางการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

2

การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร

- รัฐควรให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ส่งเสริมบทบาทของสถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน องค์กรชุมชน และเกษตรกร ในการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสัตว์น้ำ รวมทั้งสนับสนุนการบริหารจัดการและการสร้างนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่การผลิตสินค้าเกษตร
- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน โดยสนับสนุนสินเชื่อผ่อนปรน และมาตรการทางภาษีแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรที่มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า
- สนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เช่น ศักยภาพของดิน แหล่งรองรับผลผลิต และปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร เช่น ระบบชลประทาน ระบบโลจิสติกส์ เป็นต้น บนพื้นฐานความสมัครใจและการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
- ควบคุมและกำกับดูแลให้มีการนำเข้าและใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ได้มาตรฐาน และสนับสนุนการใช้สารชีวภาพให้มากขึ้น รวมทั้งรณรงค์การใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกหลักวิชาการ

2

การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร

- ปรับปรุงบริการขั้นพื้นฐานเพื่อการผลิตให้ทั่วถึง เช่น ศูนย์เครื่องจักรกลการเกษตร หรือศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตในชุมชน เป็นต้น
- ส่งเสริมการผลิตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และสนับสนุนการทดลองวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเหมาะสม เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น
- พัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมทางการเกษตร รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ตลอดจนเพิ่มความสามารถและช่องทางรับรู้ข่าวสารแก่เกษตรกร และพัฒนาสื่อทางการเกษตร

3

การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ตลอดห่วงโซ่การผลิต

- สนับสนุนการผลิตและบริการของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยพัฒนาศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น บนฐานความรู้ที่สร้างสรรค์ รวมถึงสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาต่อยอดให้มีโอกาสทางการตลาด
- ส่งเสริมสถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้าร่วมทำการศึกษาร่วมกับภาคเอกชน ควบคู่กับการใช้มาตรการด้านสินเชื่อผ่อนปรนและมาตรการด้านภาษีเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการในการนำองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม
- สนับสนุนการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร และมาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรให้เทียบเท่าระดับสากล รวมทั้งควบคุม ดูแลกระบวนการตรวจรับรองคุณภาพอย่างเข้มงวด และพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ

3

การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ตลอดห่วงโซ่การผลิต

- ส่งเสริมและพัฒนากาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีที่ลดต้นทุนการผลิตอย่างยั่งยืน รวมถึงปรับปรุงและพัฒนาสายพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อผลิตพ่อแม่พันธุ์และลูกพันธุ์คุณภาพ และเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการประมงในทุกระดับ
- เพิ่มมูลค่าผลผลิตด้านปศุสัตว์ให้สูงขึ้น โดยปรับรูปแบบและวิธีการเลี้ยงให้มีมาตรฐานตามหลักวิชาการ ทั้งรูปแบบของโรงเรือน ชนิด และประเภทของอาหารรวมถึงยาที่ใช้ในการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค รวมทั้งส่งเสริมการทำปศุสัตว์ที่มีมูลค่าสูง
- สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3

การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ตลอดห่วงโซ่การผลิต

- ส่งเสริมระบบตลาดกลางสินค้าเกษตรและตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เช่น สินค้าเงื่อนไข่ม้วนปนแก่ผู้ประกอบการตลาดกลางและสนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรสามารถเข้ามาทำธุรกรรมในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เป็นต้น
- ส่งเสริมภาคเอกชนและองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันบริหารจัดการระบบสินค้าเกษตรและอาหาร การเพิ่มมูลค่า และการจัดการด้านการตลาด ร่วมกับสถาบันเกษตรกร รวมถึงสนับสนุนการบริหารจัดการสินค้าเกษตรแบบกลุ่มการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- สนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตรที่เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน และสามารถตรวจสอบการเคลื่อนย้ายของสินค้า โดยพัฒนาระบบขนส่งที่มีการควบคุมอุณหภูมิ ระบบตรวจสอบย้อนกลับ และสนับสนุนให้ผู้ผลิตหรือสมาคมธุรกิจเฉพาะด้านเข้ามามีบทบาทในการจัดระบบบริหารโลจิสติกส์ของภาคเกษตรร่วมกับภาครัฐ

4

การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร

- พัฒนาระบบการสร้างหลักประกันด้านรายได้ของเกษตรกรให้มีความมั่นคง และครอบคลุมเกษตรกรทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การผลิตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อสร้างความมั่นใจกับเกษตรกรที่สามารถยึดเป็นอาชีพได้อย่างมั่นคง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว
- เร่งพัฒนาระบบประกันภัยพืชผลการเกษตร ให้สามารถคุ้มครองความเสี่ยงด้านการผลิตทางการเกษตรจากทุกภัยพิบัติให้กับเกษตรกรในทุกพื้นที่ โดยเกษตรกรต้องชำระเบี้ยประกันตามความเสี่ยงของพื้นที่
- ส่งเสริมระบบการทำเกษตรแบบมีพันธสัญญาที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักประกันทั้งทางด้านรายได้ให้กับเกษตรกรและความมั่นคงด้านวัตถุดิบแก่ภาคอุตสาหกรรมการเกษตร อาหาร และพลังงาน
- ยกกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยพัฒนาระบบสวัสดิการให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ ซึ่งรวมถึงเกษตรกรทุกสาขา และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร

4

การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร

- สร้างแรงจูงใจให้เยาวชน หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ และแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่อาชีพเกษตรกร โดยสนับสนุนองค์ความรู้อย่างครบวงจร การจัดหาที่ดินทำกิน สร้างโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน รวมทั้งสนับสนุนกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่อาชีพเกษตรกรรม และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมการพัฒนาภาคเกษตรของเกษตรกรต้นแบบให้มากขึ้น
- พัฒนาสถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนให้เป็นกลไกสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง โดยการพัฒนาความรู้และความสามารถด้านการตลาดและการบริหารจัดการ รวมทั้งการเชื่อมโยงบทบาทของสถาบันเกษตรกรกับสภาเกษตรกรแห่งชาติ
- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารที่มีต้นทุนต่ำ อันเป็นผลจากข้อตกลงการเปิดการค้าเสรี โดยสนับสนุนการปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถให้เกษตรกรไทย สามารถผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้ตามมาตรฐาน และให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยอาหารของสินค้าเกษตรและอาหารนำเข้า

การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและ พัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน

- ส่งเสริมให้มีการปลูกป่าโดยชุมชนและเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ
- ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรกรรมที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย เพื่อสร้างความมั่นคงและความหลากหลายด้านอาหาร
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการและเผยแพร่องค์ความรู้และการพัฒนาด้านอาหารศึกษาทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสม ควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าที่ปลอดภัยและมีคุณค่าต่อการบริโภค
- สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการผลิตและการบริโภคที่เกื้อกูลกันในระดับชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน โดยมีเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีความสัมพันธ์กันโดยตรง เช่น ตลาดท้องถิ่น ตลาดเกษตรกร เป็นต้น เพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนและนำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งมีศักยภาพ

การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและ พัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน

- ส่งเสริมการนำวัตถุดิบทางการเกษตรและที่เหลือใช้จากการเกษตรมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนใช้ในระดับครัวเรือนและชุมชน เช่น ไบโอดีเซล พลังงานความร้อนจากการเผาไม้ เศษวัสดุทางการเกษตร ก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ เป็นต้น
- สนับสนุนการผลิตพลังงานทดแทนภายในชุมชน โดยสนับสนุนความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตพลังงานทดแทน ตลอดจนถ่ายทอดวิธีการดูแลรักษาและการซ่อมบำรุงให้แก่ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการผลิตพลังงานทดแทน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพลังงานทดแทนอย่างมั่นคงและยั่งยืนในระดับชุมชนและท้องถิ่น
- ส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งด้านอาหารให้กับเกษตรกรและชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยสนับสนุนบทบาทการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชน เช่น ศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชน โรงปุ๋ยชีวภาพปุ๋ยอินทรีย์ โรงสีลานตาก เป็นต้น

6

การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุน การพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร

- ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงานจากพืชพลังงาน โดยวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชพลังงานที่เหมาะสมกับประเทศและให้ผลผลิตสูง การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ และศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตพลังงานจากพืช รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยพืชพลังงานอื่นที่ไม่ได้ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหาร เช่น สาหร่าย เป็นต้น
- จัดให้มีระบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและพลังงาน โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหาร เช่น ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง และอ้อย เป็นต้น

6

การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุน การพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการใช้พลังงานชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและบริการ เพื่อลดการพึ่งพาการใช้น้ำมันจากการนำเข้า
- จัดให้มีกลไกในการกำกับดูแลโครงสร้างราคาของพลังงานชีวภาพ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการสร้างเสถียรภาพและความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของการใช้พลังงานชีวภาพและศักยภาพการผลิตที่เหมาะสม
- ปลุกจิตสำนึกในการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยให้ความรู้แก่ประชาชนถึงประโยชน์และผลกระทบของการใช้พลังงานชีวภาพ

7

การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

- สนับสนุนบทบาทของเกษตรกร เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน และชุมชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เชื่อมโยงกับกลไกการบริหารจัดการภาครัฐและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่และส่วนกลาง รวมทั้ง มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐอย่างเป็นระบบ
- ปรับกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีการร่วมมือและบูรณาการการทำงานอย่างจริงจัง ทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่โดยมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกรอบนโยบายการสร้าง ความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงเป็นผู้ผลักดันและสนับสนุนการพัฒนาการเกษตร อาหาร และพลังงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งกำหนดให้มีกลไกการประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร รวมถึงตรวจสอบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารและพลังงานตั้งแต่การผลิต การตลาด จนถึงการใช้บริโภคให้มีความถูกต้อง สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย เพื่อใช้ในการวางแผน แก้ไขปัญหา และเตือนภัย รวมทั้งพัฒนาการสร้างตัวชี้วัดการพึ่งพาตนเองด้านอาหารในระดับประเทศ

7

การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

- พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาทิ เร่งรัดออกกฎระเบียบตาม พรบ.คุ้มครองพันธุ์พืช ปรับปรุง พรบ.การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้มีกฎหมายการส่งเสริมและพัฒนา ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ
- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน ในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ความร่วมมือในการผลิต และการตลาด การจัดตั้งระบบสำรองข้าวฉุกเฉิน ปรับปรุงกฎระเบียบ

ประเด็นนำเสนอ

ส่วนที่
1

ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร
ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

ส่วนที่
2

ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

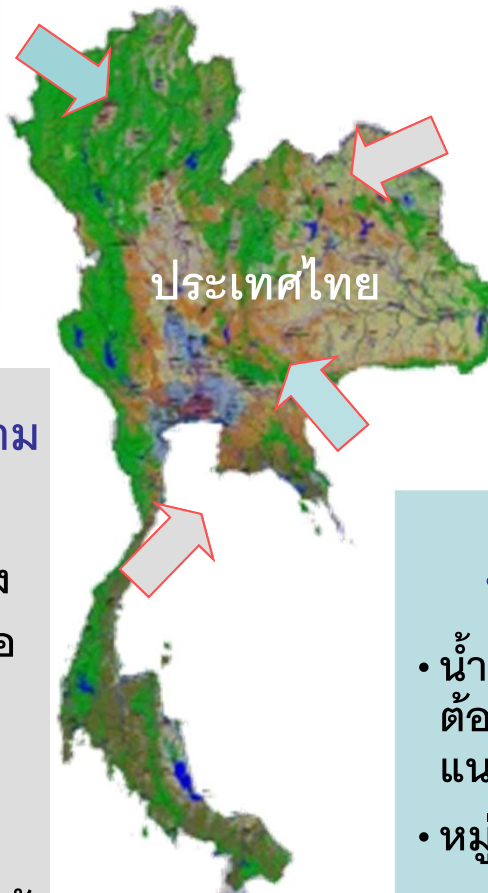
สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลาย
ส่งผลต่อสมดุลระบบนิเวศ

- พื้นที่ป่าไม้ลดลง เหลือ 107.6 ล้านไร่ หรือ ร้อยละ 33.56
- มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 19

ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมและมีความ
ขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- พื้นที่ดินเสื่อมโทรมในระดับรุนแรง และระดับวิกฤติ 35.97 ล้านไร่ หรือ ร้อยละ 11.24
- มีปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับ ศักยภาพพื้นที่ ปัญหาการกระจาย การถือครอง และการครอบครองใช้ ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
เสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง

- มีป่าชายเลน 1.5 ล้านไร่ หรือ ร้อยละ 0.47
- แนวชายฝั่งทะเลทั่วประเทศ ถูกกัดเซาะ 155 แห่ง ความยาวรวมประมาณ 600 กม. สูญเสียที่ดินไปกว่า 113,042 ไร่

วิกฤติน้ำและภัยพิบัติธรรมชาติ
ทวีความรุนแรงและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

- น้ำต้นทุนตอบสนองได้ 2 ใน 3 ของความต้องการใช้น้ำ ปัญหาความขาดแคลนน้ำมี แนวโน้มเพิ่มขึ้น
- หมู่บ้านเสี่ยงภัยแล้ง มีประมาณร้อยละ 34
- หมู่บ้านเสี่ยงต่ออุทกภัย น้ำหลากและดิน ถล่ม มีประมาณ 2,370 หมู่บ้าน

สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การปล่อย GHG ของไทย เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- การปล่อย GHG ปี 2547 เท่ากับ 265.89 ล้านตัน อัตราการปล่อยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.61 จากปี 2546
- ภาคพลังงานปล่อยสูงสุด รองลงมาคือภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม

การใช้สารเคมีในภาคเกษตรและ อุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

- ปี 2553 การนำเข้าและผลิตสารเคมี 40.5 ล้านตัน (นำเข้า 15.5 ล้านตัน ผลิตเอง 25 ล้านตัน) เพิ่มขึ้นจาก 29.45 ล้านตัน ในปี 2551
- มีผู้ได้รับผลกระทบจากสารเคมี เกษตรกรกว่าร้อยละ 90 ในปี 2553

การบริหารจัดการในปัจจุบัน
ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

มลพิษทางน้ำและอากาศรุนแรงขึ้น

- คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ ร้อยละ 61 ลดลงจากปี 2552 ที่มีถึงร้อยละ 66
- ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{10}) ยังเกินมาตรฐานในเมืองท่องเที่ยว เช่น เชียงราย แม่ฮ่องสอน อุตุยา

ปริมาณของเสียชุมชนและอุตสาหกรรม เพิ่มขึ้นและขาดการจัดการที่ถูกต้อง

- ขยะชุมชนประมาณ 15.1 ล้านตัน ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องร้อยละ 38 นำกลับมาใช้ใหม่ร้อยละ 26
- ของเสียอันตรายมีสูงถึง 3.1 ล้านตัน โดยมาจากภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 77

พันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ
มีแนวโน้มทวีความเข้มข้น
และจะสัมพันธ์กันมากขึ้น

ปัจจัยเสี่ยง

- 1 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** ส่งผลให้สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะ
 - การสูญเสียพื้นที่ชายฝั่ง ปัจจุบัน ชายฝั่งถูกกัดเซาะยาวกว่า 600 กม. และมีความเสี่ยงที่จะรุนแรงขึ้น
 - การขาดแคลนน้ำ เนื่องจากปริมาณน้ำฝนแปรปรวน ขณะที่ความต้องการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น
 - ความไม่มั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดยผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มลดลง
 - ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งคาดว่าจะมีมากขึ้นทั้งความถี่และระดับความรุนแรง
- 2 รูปแบบการผลิต/พฤติกรรมผู้บริโภค** ใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือย ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากประชาชนขาดจิตสำนึกและความตระหนักเกี่ยวกับการบริโภคที่ยั่งยืน ภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีประสิทธิภาพต่ำ และภาคเกษตรเร่งเพิ่มผลผลิตตอบสนองตลาดจนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ
- 3 ความขัดแย้งเชิงนโยบาย และ ความอ่อนแอในการจัดการภาครัฐ** โดยนโยบายการอนุรักษ์และการพัฒนามีความขัดแย้งกันทางปฏิบัติ กลไกการบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการบูรณาการและความโปร่งใส รวมทั้งขาดองค์ความรู้และระบบข้อมูลที่ทันสมัยของภาครัฐ
- 4 มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้า** เพื่อแก้ปัญหาโลกร้อนจะซับซ้อนและทวีความเข้มข้นมากขึ้น และ แรงกดดันประชาคมโลก ทำให้ต้องเตรียมพร้อมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ภูมิคุ้มกัน

- 1** ระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมในการปรับตัว เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ง่ายต่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์
- 2** การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีชีวิตไทย และความตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะเป็นภูมิคุ้มกันนำไปสู่สังคมและเศรษฐกิจสีเขียว
- 3** เครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และระบบธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4** ความเข้มแข็งของชุมชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม
- 5** การบริหารจัดการที่ดี โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานอย่างบูรณาการ การปรับปรุงเครื่องมือและกลไกในการจัดการให้มีประสิทธิภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวด เป็นธรรม และโปร่งใส รวมทั้งแก้ไขปัญหามลพิษทุจจริตคอร์รัปชัน

ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4 วัตถุประสงค์

1. อนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้พอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ
2. ขับเคลื่อนการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3. สร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ
4. สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ค้ำครองและรักษาผลประโยชน์ของประเทศจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ

6 เป้าหมาย

1. รักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่า 19% เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ 40% ของพื้นที่ประเทศ และเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่าปีละ 5,000 ไร่
2. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ชลประทานเฉลี่ยปีละ 200,000 ไร่
3. สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ควบคุมคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำที่สำคัญให้อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไป ไม่น้อยกว่า 80% คุณภาพอากาศในเมืองและเขตอุตสาหกรรมได้เกณฑ์มาตรฐาน การจัดการขยะชุมชนถูกหลักสุขาภิบาลมากกว่า 50% ของขยะที่มี นำขยะมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่า 30%
4. เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทั้งในระดับประเทศ พื้นที่ และชุมชน
5. เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
6. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูลกัน

ดัชนีชี้วัด

1. สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ และสัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ
2. สัดส่วนหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำ สัดส่วนหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัย พื้นที่ชลประทาน และปริมาณกักเก็บน้ำต่อจำนวนประชากร
3. คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญ คุณภาพอากาศในเขตเมืองและอุตสาหกรรม อัตราการกำจัดขยะชุมชนถูกหลักสุขาภิบาล และอัตราการนำขยะกลับมาใช้ใหม่
4. สัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อ GDP
5. เครื่องมือและกลไกในการบริหารจัดการรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ฐานข้อมูล แผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ทุกระดับ กลไกเฝ้าระวัง และระบบเตือนภัยพื้นที่เสี่ยงภัย
6. ปริมาณและมูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติธรรมชาติ
7. จำนวนองค์กรที่พัฒนาเป็นสภาสิ่งแวดล้อมชุมชนท้องถิ่น กฎหมายในการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของประเทศ

แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

- 1** การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 2** การปรับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3** การยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 4** การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ
- 5** การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 6** การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ
- 7** การควบคุมและลดมลพิษ
- 8** การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

1

การอนุรักษ์ ป่าไม้ และสร้างความมั่นคง ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- คัดกรอง ป้องกัน รักษา ป่าไม้พื้นที่ป่าไม้ และเขตอนุรักษ์
- พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการจัดการองค์ความรู้
- ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบ กระบวนการถือครองที่ดินให้เกิด
ความเป็นธรรม
- เร่งรัดพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
การเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร
- วางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1

การอนุรักษ์ ป่าไม้ และสร้างความมั่นคง ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน และลดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งได้อย่างยั่งยืน
- พัฒนา ปรับปรุง และฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในการกักเก็บน้ำ เพื่อสนับสนุนการสร้าง ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานแก่ประเทศ
- พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค อย่างเป็นระบบ
- ส่งเสริมการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และแบ่งปันผลประโยชน์ อย่างเป็นธรรม

2

การปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ ไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- ปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มโอกาสในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรม ปรับนโยบาย ส่งเสริมการลงทุนให้เชื่อมต่ออุตสาหกรรมที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ สนับสนุนการอยู่ร่วมกัน ของอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการทำการเกษตรที่เกื้อกูลกับระบบ นิเวศ ส่งเสริมให้ภาคบริการให้เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างโอกาสทางการตลาด ให้กับสินค้าหรือบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่ง โดยส่งเสริมการเปลี่ยนรูปแบบการ เดินทางและขนส่งสินค้า ส่งเสริมการใช้ยานพาหนะที่ใช้พลังงานสะอาดขึ้น พัฒนา เทคโนโลยียานยนต์ที่สะอาดและช่วยประหยัดพลังงาน และสร้างวินัยการขับขี่ของ ประชาชน

การปรับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ ไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- **พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** เน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรม สังคม และระบบนิเวศเข้าด้วยกัน ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในพื้นที่เมือง โดยใช้เทคโนโลยีการออกแบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่ง และอาคารที่อยู่อาศัยที่ประหยัดพลังงาน รวมทั้งพัฒนาต้นแบบเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- **ปรับพฤติกรรมการบริโภคสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** โดยส่งเสริมการกระตุ้นจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม รณรงค์ปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างค่านิยมการบริโภคที่ยั่งยืน เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคที่ยั่งยืน และเสริมสร้างกลไกคุ้มครองผู้บริโภค

การยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- **พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบและการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** โดยศึกษาวิจัยและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสาเหตุและการคาดการณ์ผลกระทบในรายสาขาให้แม่นยำมากขึ้น สนับสนุนการวิจัยพัฒนาทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการลด GHG และการปรับตัว สร้างนักวิจัยและเครือข่ายวิจัย และพัฒนากลไกการประเมินองค์ความรู้
- **พัฒนาเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมของประเทศ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบการรายงานข้อมูลการปล่อยและการลดก๊าซเรือนกระจก ใช้มาตรการทางการคลังเป็นเครื่องมือบริหารจัดการ สนับสนุนการจัดทำเป้าหมายและแผนปฏิบัติการระยะกลางและระยะยาวในการลดการปล่อย GHG ศึกษาวิจัยและพัฒนาตลาดคาร์บอนทุกรูปแบบ เพื่อแสวงหาโอกาสจากการสร้างรายได้จากการขายคาร์บอนเครดิต
- **พัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง** โดยยกระดับขีดความสามารถของกลุ่มเสี่ยง กำหนดมาตรการรองรับผลกระทบต่อชุมชนและสังคมที่ชัดเจน และสนับสนุนกระบวนการวางแผนชุมชนระยะยาว รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

4

การเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ

- จัดทำแผนที่เพื่อบ่งชี้พื้นที่เสี่ยงภัยทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและจังหวัด และจัดลำดับความเสี่ยงพื้นที่เสี่ยงภัย
- พัฒนาระดับการจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงในอนาคต
- พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบการสื่อสารโทรคมนาคม และส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการจัดการภัยพิบัติ
- วางระบบเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ และพัฒนาระบบงานอาสาสมัครของประเทศอย่างจริงจังและมีมาตรฐานตามหลักสากล
- สนับสนุนภาคเอกชน สถานประกอบการ โรงเรียน และท้องถิ่นให้มีการเตรียมความพร้อม จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับภัยพิบัติ การอพยพ วางระบบการปฏิบัติการสำรองในระดับองค์กร และการฝึกซ้อมรับมือภัยพิบัติอย่างสม่ำเสมอ

5

การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ติดตามและเฝ้าระวังมาตรการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุน
- เตรียมมาตรการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากมาตรการทางการค้าและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ศึกษาผลกระทบและกำหนดแผนกลยุทธ์รายสินค้า รวมทั้งกำหนดมาตรการเยียวยาในสินค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
- ส่งเสริมให้ผู้ส่งออกทำคาร์บอนฟุตพริ้นต์ โดยสนับสนุนทั้งด้านการเงิน การให้ความรู้ และการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้ส่งออกรายย่อยได้รับการรับรองมากขึ้น
- สร้างแรงจูงใจให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน หรือที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งสร้างตลาดรองรับ ตลอดจนสนับสนุนธุรกิจการค้าคาร์บอนเครดิต

การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลก ที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณี ด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

- **ศึกษารายละเอียดและสร้างความเข้าใจของพันธกรณี** รวมทั้งติดตามสถานการณ์การเจรจาและท่าทีของประเทศต่างๆ ภายใต้อนุสัญญา ข้อตกลง และพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมและกรอบความตกลงอื่นๆ ที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดท่าทีของประเทศที่เหมาะสม โดยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ระหว่างภาคการเมือง หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน
- **สร้างความพร้อมและพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ** เพื่อเสริมสร้างเทคนิคการเจรจา และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และจัดเตรียมบุคลากรรุ่นใหม่ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง
- **พัฒนาความร่วมมือในกลุ่มอาเซียน และประเทศคู่ค้าสำคัญ** โดยเฉพาะความร่วมมือในการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการลงก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัว การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างยั่งยืน
- **สนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ** ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้อตกลง อนุสัญญา และพิธีสารที่เกี่ยวข้อง

7

การควบคุมและลดมลพิษ

- **ลดปริมาณมลพิษทางอากาศ** โดยส่งเสริมให้มีระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ ส่งเสริมการลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล สนับสนุนมาตรการด้านผังเมืองเพื่อลดปัญหาจราจรและมลพิษทางอากาศและเสียง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสะอาดในกระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งควบคุมการเผาในที่โล่ง
- **เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชน** โดยสนับสนุนการจัดตั้งระบบที่สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการดำเนินงาน สนับสนุนการลดปริมาณของเสีย ณ แหล่งกำเนิด สนับสนุนให้มีการผลิตและใช้พลังงานทดแทนจากของเสีย รวมทั้งออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการบำบัดของเสีย

7

การควบคุมและลดมลพิษ

- พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อ โดยสนับสนุนการก่อสร้างศูนย์จัดการของเสียอันตรายจากชุมชน เพิ่มความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในการจัดการขยะอันตราย ควบคุมคุณภาพสินค้าที่นำเข้าที่จะก่อให้เกิดปัญหาการจัดการขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ความเสี่ยงอันตราย การรั่วไหล และการเกิดอุบัติเหตุจากสารเคมี โดยพิจารณาจำกัดหรือยกเลิกการนำเข้าและการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีความเสี่ยงสูง ส่งเสริมการใช้สารทดแทนสารเคมี พัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลสารเคมีตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ
- พัฒนาระบบเตือนภัย แจ้งเหตุฉุกเฉิน และระบบการจัดการเมื่อเกิดอุบัติเหตุด้านมลพิษ ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น จัดให้มีกองทุนเยียวยาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและผู้ที่ได้รับผลกระทบเมื่อมีเหตุอุบัติเหตุด้านมลพิษ

8

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

- พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน
- สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นและชุมชน
- ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และบังคับใช้อย่างเสมอภาค เป็นธรรม
- ปรับนโยบายการลงทุนภาครัฐให้เอื้อต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
- ผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปฏิรูปการบริหารจัดการงบประมาณ ของประเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดการก่อ มลพิษ
- สร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัย

แผนการลงทุนภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่สำคัญ

ด้านภาคเกษตร

- ❖ โครงการสร้างหลักประกันด้านรายได้ของเกษตรกร
- ❖ โครงการประกันภัยพืชผล

ด้านทรัพยากร ที่ดิน ป่าไม้

- ❖ การจัดทำแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์และที่ดินของรัฐให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- ❖ การพัฒนาระบบสารสนเทศที่ดิน
- ❖ การป้องกันเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ด้านทรัพยากรน้ำ

- ❖ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อเก็บกักน้ำและระบบกระจายน้ำ

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ❖ การก่อสร้างระบบกำจัดของเสียรวม
- ❖ การส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม บริการ และเมืองไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Industry/ Green Tourism/ Green City)
- ❖ การปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคการผลิตไฟฟ้า ภาคขนส่ง อุตสาหกรรม และอาคารที่อยู่อาศัย
- ❖ การสนับสนุนการวิจัยพัฒนาและการลงทุนด้านพลังงานทดแทน

ประเด็นเพื่อพิจารณา

ขอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อ

- ☐ ร่างยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์ ความเข้มแข็งภาคเกษตร
ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
- ☐ ร่างยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ขอขอบคุณ

www.nesdb.go.th

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โทรสาร (Fax) : 02 - 280 - 0892

E-mail addresses: montree@nesdb.go.th